

ไม้ผลป่าในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พื้นที่โคกภูตากา

อำนวย คำตื้อ สุภัทร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา สมยศ บุญญสมภพ พงษ์ศักดิ์ ยั่งยืน และรณรงต์ อยู่เกตุ

คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40002

Wild fruit plants in Plant Genetic Conservation Project Under The Royal Initiative of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn; Khok Phutaka

Amnouy Kamtuo, Supat Israngkool Na Ayutthaya, Somyos Boonyasompop, Pongsak Yangyuen and Ronnarong Yookate

Faculty of Agriculture , Khon Kaen University , Khon Kaen 40002 , Thailand.

บทคัดย่อ

การสำรวจและรวบรวมไม้ผลป่าในบริเวณโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พื้นที่โคกภูตากา อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น เพื่อหาพืชที่ใช้ผลรับประทานได้ ระหว่างเดือนตุลาคม 2546 – เดือนกรกฎาคม 2548 ร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่ที่รู้จักประโยชน์ของการใช้พรรณพืช พบว่ามีไม้ผลป่าทั้งหมด 36 วงศ์ 65 ชนิด และมีการใช้ประโยชน์โดยประชาชนใช้บริโภคเป็นผลไม้สด บางชนิดใช้ประโยชน์ทางด้านสมุนไพร และประโยชน์อื่นๆ

Abstract

The research program was conducted in Plant Genetics Conservation Project under The Royal Initiative of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn; Khok Phutaka, Phu Wiang district, Khon Kaen province. The survey and collection of wild fruit plant species with the cooperation between research workers and local people, who have known native plants and their utilization, was implemented from October 2003 to July 2005. It was found that there are 36 families within 65 species of edible fruit plants. Almost of these were utilized as eatable fresh fruit and some was consumed for medicinal purpose.

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศในเขตร้อนและมีพรรณไม้หลายหลากชนิด โดยเฉพาะไม้ผล ทำให้มีผลไม้หลากหลายชนิดบริโภคตลอดปีจากการปลูกเพื่อบริโภคในบริเวณที่พักอาศัย และปลูกเพื่อการการค้า บางส่วนไม่ได้ปลูกแต่ชาวบ้านเก็บจากป่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณภาคอีสาน อำนาจคำต้อ และคณะ (2542) ได้จำแนกการปลูก และการใช้ประโยชน์ของไม้ผลในภูมิภาคนี้ออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) การเก็บไม้ผลจากป่า 2) สวนไม้ผลที่เป็นสวนครัว 3) สวนไม้ผลเพื่อการขยายพันธุ์ เช่น การเพาะเมล็ด ตอน ทาบกิ่ง เสียบกิ่งชำหน่อและ 4) สวนไม้ผลเพื่อการค้า

กรณีของไม้ผลป่านอกเหนือจากการที่ประชาชนเก็บมาบริโภคแล้ว ไม้ผลปายังเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญในการเป็นเชื้อพันธุ์(germplasm) เพื่อใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ในอนาคต นอกจากนี้พืชบางชนิด อาจมีศักยภาพที่จะพัฒนาโดยตรงให้เป็นไม้ผลเศรษฐกิจได้หรือบางกรณีอาจนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นหรือใช้เป็นสมุนไพรได้

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พื้นที่โคกภูตากา มีพื้นที่ 706 ไร่ เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ในลักษณะของป่าดิบแล้งและป่า เบญจพรรณ มีพันธุ์ไม้ต่างๆ มากมาย ทั้งที่มีการสำรวจไว้บ้างแล้วและยังไม่สำรวจมาก่อน อำนาจ คำต้อ (2545) รายงานว่าจากการระดมความคิดเห็นและนำประชาชนเข้าสำรวจในโครงการฝึกอบรมของคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น หลักสูตร “คนอยู่ได้ ป่าอยู่รอด ทรัพยากรจักเพิ่มพูน” พบว่ามีพรรณไม้หลายชนิด การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาพรรณไม้ที่ผลสามารถรับประทานได้ โดยศึกษาร่วมกับประชาชนในพื้นที่จำนวน 7 คน ที่รู้จัก

พื้นที่โคกภูตากาดีและรู้จักพืชชนิดต่างๆ ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากพืชเช่นเป็นสมุนไพร

อุปกรณ์และวิธีการศึกษา

1. สำรวจและรวบรวมพรรณพืช ที่รับประทานผลได้ ร่วมกับประชาชนในพื้นที่ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546 ถึง กรกฎาคม 2548 ทุก 3 เดือน รวม 8 ครั้ง

2. เก็บตัวอย่างพรรณไม้แห้ง หรือเฉพาะส่วนบันทึกข้อมูล ลักษณะนิสัย ถิ่นอาศัย ลักษณะพิเศษของพืช บันทึกภาพสี ส่วนต่างๆ ของพืช

2.1 วิเคราะห์หาชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ ชื่อสามัญ

2.2 จัดทำบรรยายลักษณะทางพฤกษศาสตร์โดยสังเขป พร้อมภาพถ่ายข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ด้านอาหาร และสมุนไพร

3. เก็บเมล็ดพันธุ์เพื่ออนุรักษ์และขยายพันธุ์โดย

3.1 ทดลองเพาะในเรือนเพาะชำ ภาควิชาพืชสวนคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3.2 ปลูกในพื้นที่แปลงทดลองภาควิชาพืชสวน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นและโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โคกภูตากา

ผลการศึกษา

จากการสำรวจและรวบรวมไม้ผลป่าบริเวณโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โคกภูตากา ทั้งหมด 8 ครั้ง สำรวจพบพืชทั้งหมด 36 วงศ์ (family) จำนวน 65 ชนิด

(species)(ตารางที่ 1) พืชทั้งหมดประชาชนเก็บผลมารับประทานเป็นผลไม้สด ไม่มีการนำออกไปจำหน่าย ไม้ผลทั้งหมด มี เพียง 2 ชนิด ที่ประชาชนยืนยันว่าไม่มีในป่ามาก่อน แต่พบในบริเวณโครงการฯ เป็นผลจากการปลูกของประชาชนที่บุกรุกเข้าครอบครองพื้นที่ก่อนการจัดตั้งโครงการฯ คือ มะม่วงบ้านและ มะขามเปรี้ยว ไม้ผลอีก 2 ชนิด ที่ประชาชนยืนยันว่าเคยมีในพื้นที่โครงการฯ มาก่อนปัจจุบันสำรวจไม่พบ แต่พบในบริเวณบ้านของประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง คือ ข่อยและนมควาย ไม้ผลป่าที่พบที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นไม้ผลเศรษฐกิจมีเพียงชนิดเดียวคือ มะเฒ่าขี้ตาควาย (ภาพที่1) จากคำยืนยันของหมอยาระบุไว้ว่า ไม้ผลอีกหลายชนิดที่มีคุณสมบัติด้านอื่นและอาจเป็นสมุนไพรได้ด้วย

สรุป วิจัยผลและข้อเสนอแนะ

ไม้ผลทั้งหมดที่สำรวจพบแม้ว่าบางชนิด จะไม่มีประโยชน์ต่อประชาชนมาก บางชนิดแทบไม่มีใครรู้จักการใช้ประโยชน์ แต่น่าจะมีประโยชน์ในอนาคต ในการใช้เป็นเชื้อพันธุ์ (germplasm) ในการปรับปรุงพันธุ์พืชในอนาคต หรือนำมาใช้เป็นประโยชน์ทางสมุนไพร แต่ไม้ผลอีก ประมาณ 35 ชนิด ประชาชนในพื้นที่ ก็ยังใช้เป็นผลไม้รับประทานยามว่าง ทดแทนไม้ผลเศรษฐกิจต่างๆที่มีราคาแพงและหาได้ยากในชนบท

รูปที่ 1: มะเฒ่าขี้ตาควายที่พบบริเวณโคกภูตากา

ขอขอบคุณ ฝ่ายวิจัยคณะเกษตรศาสตร์ ฝ่ายวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะอนุกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีโคกภูตากา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณนายสุพัฒน์ หุ่นสิน นายบุญมาก แสงชมพู นายบั้ง คำผาเคน นายคมหาญ โนนแดง นายบุญสงค์ โมชรรัตน์ นายพบุรภาพ และนายอนันต์ ฝ่ายหินร่อง ประชาชนตำบลเมืองเก่าพัฒนา อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ที่ร่วมสำรวจ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่อการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- คณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือไม้ดอกและไม้ประดับเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ. 2536. ไม้ดอกไม้ประดับ. กรุงเทพฯ: สำนักสหกรณ์พิมพ์. 300 หน้า.
- ชูศรี ไตรสนธิ และปริทรรศน์ ไตรสนธิ. 2547.พรรณไม้ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: นันทกานต์กราฟฟิค. 201 หน้า.
- ไชมอน การ์ดเนอร์, พินดา สิทธิสุนทร และวิไลวรรณ อนุสารสุนทร. ต้นไม้เมืองเหนือ. คู่มือศึกษาพรรณไม้ยืนต้นในป่า ภาคเหนือ ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ. 545 หน้า.
- บุญมาก แสงชมพู, บั้ง คำผาเคน, อนันต์ ฝ่ายหินร่อง และคำพบุรภาพ. 2547. ประชาชนตำบลเมืองเก่าพัฒนา อ.กุเวียง จ.ขอนแก่น. (ติดต่อส่วนตัว)
- ประนอม จันทรโณทัย และนิวัธ เสนาะเมือง. 2545. พรรณไม้ใน ม.ข. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 134 หน้า.
- องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรื. 2537. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม1. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์. 115 หน้า.

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี.

2538. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม2. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์. 154 หน้า.

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2539.

สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 3. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์. 156 หน้า.

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2540.

สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 4. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์. 156 หน้า.

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2541.

สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 5. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์. 206 หน้า.

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี.

2542. ไม้ต้นในสวน. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์. 212 หน้า.

อำนาจ คำดี, ประนอม จันทรโณทัย, วารินทร์ ทองเจริญ, ชีรยุทธ นาคแดง, ประวัติ สุภา ปิยะโครตภักดี, รวมชาติ แต่พงษ์โสธร, วิชิต นิลบรรพต, สมบูรณ์ ศิริมุกดากุล, สมยศ บุญญสมภพ, สุรดิษฐ์ สุขสวัสดิ์ และสำรวย พลเรือง. 2542. การรวบรวม การใช้ประโยชน์ และการประเมินคุณค่าเบื้องต้นของไม้ผลพื้นบ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการวิจัยประเภทกำหนดเรื่องสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2539-2540. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 186 หน้า .

อำนาจ คำดี, กมล อภินาคพงศ์ และสุวัฒน์ บุญจันทร์. 2545. รายงานการฝึกอบรมโครงการคนอยู่ได้ ป่าอยู่รอด ทรัพยากร จักปลอดภัย. งานบริการวิชาการและวิจัยคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 15 หน้า. (โรเนียว).

ตารางที่ 1: ไม้ผลป่าที่รวบรวมจากพื้นที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ โลกภูตากา อ. วัวเรียง จ. ขอนแก่น ระหว่าง ตุลาคม 2546 ถึงกรกฎาคม 2548

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ประโยชน์		
			อาหาร	สมุนไพร	อื่นๆ
	Fam. ANACARDIACEAE				
1	กอกกัณฑ์ยี่ฮ้าง Wodier	<i>Lannea coromandelica</i> Merr.	ผลและเมล็ดคั่วรับประทาน	เปลือก รักษาโรคฝีปูดอักเสบ	เนื้อไม้ใช้ทำสิ่งของ
2	มะม่วง * Mango	<i>Mangifera indica</i>		กาฝากต้นมะม่วง ต้มลดความดันโลหิต	เนื้อไม้ทำเครื่องเรือน
3	มะม่วงป่า	<i>Mangifera caloneura</i> Kurz	เนื้อในเมล็ดรับประทานได้	-	ไม้ใช้ทำสิ่งก่อสร้าง
4	มะม่วงหัวแมงวัน	<i>Buchanania lanzan</i> Spreng.	-	เปลือกเนื้อไม้ ต้มเป็นยารักษาโรคผิวหนัง	ลำต้นใช้ก่อสร้าง
	Fam. ANNONACEAE				
5	กันเกรา	<i>Polalthia debilis</i> (Pierre) Finet et. Gagnep.	-	รากและเหง้า ต้มแก้จุกเสียด แน่นท้อง	เป็นอาหารสัตว์
6	ตีนเต้ง	<i>Desmos dumosus</i> Safford	-	ราก ต้มรับประทานเป็นยาบำรุงกำลัง	-
7	ตองแดง	<i>Polalthia evecta</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	-	ราก ต้มน้ำดื่มแก้กล้ามเนื้อท้องเกร็ง	-
8	พิพพาน นมควาย **	<i>Uvaria rungs</i> Bl.	-	แก่นและราก ต้มดื่ม แก้ไข้ไข้ ไข้จับ	-
9	กระเจียนไข่เต็น	<i>Polalthia cerasoides</i> (Roxb.) Benth. ex Bedd.	-	ราก ต้มน้ำดื่ม แก้จุกเสียด คุดทะราดในสตรี	เปลือกย้อมสีธรรมชาติ
	Fam. APOCYNACEAE				
10	มะค่าโมง	<i>Alzella xylocarpa</i> Craib	-	เปลือกให้น้ำฝาดชนิด pyrogallol	เนื้อไม้ใช้ทำเสา
11	ส้มลม	<i>Aganoneuron polymorphum</i> Pierre ex Spire	ใบและผลรับประทานเป็นผักสด	ราก ต้มรักษาอาการกล้ามเนื้อท้องเกร็ง	-
	Fam. AREACEAE				
12	เบ้ง	<i>Phoenix ecaulis</i> Ham.	-	-	ไม้ประดับ
13	หาวยั้ง	<i>Calamus ecanthophytus</i> Becc.	-	ยอดอ่อนเคี้ยวกินแก้พิษแมลงสัตว์กัดต่อย	-
	Fam. BEGONIACEAE				
14	ส้มกุ้ง	<i>Begonia</i> spp.	รสเปรี้ยว นำมาประกอบอาหาร	-	-

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	การใช้ประโยชน์		
			อาหาร	สมุนไพร	อื่นๆ
	Fam. BURSERACEAE				
15	มะกอกเกลื้อน	<i>Canarium subulatum</i> Guill	-	ผลรับประทานได้ แก้ไอ ขับเสมหะ	ไม่ใช่ส่วร่างกาย
	Fam. CAPPARACEAE				
16	หนามวาวซ์	<i>Capparis sepiaria</i> L.	-	ทั้งต้นเป็นยาแก้ไข้และขับน้ำเหลืองเสีย	ปลูกทำรั้ว
	Fam. CEASALPINIACEAE				
17	มะขาม * Tamarind	<i>Tamarindus indica</i> L.	-	น้ำต้มจากใบ ให้เด็กกินขับพยาธิ	เนื้อไม้ใช้ทำเครื่องเรือน
18	มะค่าแต้ Ma khae tae	<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. ex Miq.	-	แก่น ต้มกินเป็นยาอายุวัฒนะ	เนื้อไม้ใช้ก่อสร้าง
	Fam. CELASTRACEAE				
19	กำแพงเจ็ดชั้น	<i>Salectia chinensis</i> L.	-	ราก ต้มแก้ลมอัมพาตทุกขั้ ขับลม	-
	Fam. COMBRETACEAE				
20	สมอไทย Myrobalan Wood, Chebalic Myrobalans	<i>Terminalia chebule</i> Retz.	ผลห่มรับประทานเล็กน้อย	ทั้งต้น เป็นยาขับเสมหะ	เนื้อไม้ทำเฟอร์นิเจอร์
	Fam. DILLENIACEAE				
21	ลิ้น	<i>Dillenia obovata</i> (Blume) Hoogland.	-	-	-
	Fam. EBENACEAE				
22	ชิงหู่	<i>Diospyros borneensis</i> Hiern	-	เปลือก เนื้อไม้ต้มบำรุงธาตุ เจริญอาหาร	-
23	ตะโกนา Ebony	<i>Diospyros rhodocalyx</i> Kurz	-	เปลือกและแก่นต้มเป็นยาอายุวัฒนะ	เนื้อไม้ใช้ทำเครื่องเรือน
24	มะพลับขง / ตับเต่าตัน	<i>Diospyros ehetoides</i> Wall. ex G. Don	-	เปลือกต้น ต้มรักษาโรคทางเดินปัสสาวะ	-
	Fam. EUPHORBIACEAE				
25	มะขามป้อม Ambal, Embric, Indian Goose berry	<i>Phyllanthus emblica</i> .	-	ผลเป็นยาระบาย ทำให้ชุ่มคอ	เนื้อไม้ทำเสาเรือนเล็ก ๆ

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	การใช้ประโยชน์		
			อาหาร	สมุนไพร	อื่นๆ
26	มะค่าง/มะคังคอง	<i>Ostodes paniculata</i> Blume	-	-	-
27	โศกทะเลนนทง/นางแซง/สามห้า	<i>Trigonostemon reidoides</i> (Kurz) Craib	-	ราก ผ่นใส่ตำพอกหน้าอ่อนพิษไข้	-
28	หมากลูก Fam. FAGACEAE	<i>Suregada multiflorum</i> Baill.	-	ราก แก้พิษฝีภายใน	-
29	ก้อตีนวด	-	ผลดิบนำมาต้มรับประทาน	-	-
30	ก้อหนู	<i>Lithocarpus polystachyus</i> (Wall.) Rehd	ผลสุกมีวุ้นเหนียวนำมาต้ม	ใบเป็นยาลดเสมหะ	ไม่ใช่ทำฟัน
31	ก้อป่า Fam. FLACOURTIACEAE	-	-	-	-
32	กวาวป้า Kruai-paa	<i>Casuarina girewiaeifolia</i> Vent.	-	ราก ต้มใช้แก้ท้องร่วง	เนื้อไม้ทำค้ำเครื่องมือ
33	ตะขบป้า/หมากเบน Fam. GENTIANACEAE	<i>Flacourtia indica</i> Merr.	ผลสุกรสหวานรับประทานได้	ราก ต้ม แก้โรคผิวหนัง ผื่นคัน	เนื้อไม้ใช้ทำเครื่องเรือน
34	กันเกรา / มั่นปล้า Anan Fam. GENTACEAE	<i>Fagraea fragrans</i> Roxb.	-	เปลือกและแก่นเนื้อไม้ เป็นยาแก้ไข้	-
35	มะเมื่อย/มะม่วง Fam. GUTTIFERAE	<i>Gnetum litifolium</i> Blume var. <i>funiculare</i> Markgr.	-	เปลือกต้น ต้มน้ำดื่ม แก้ปวดท้อง	-
36	ชะมวงส้มโม่ง Fam. IXONANTHACEAE	<i>Garcinia cowa</i> Roxb.	ยอดอ่อนใบชะมวงใส่แกงอ่อม	ใบและผล รสเปรี้ยวแก้กระหายน้ำ	เปลือกต้นใช้ย้อมผ้า
37	กะระบก Krabok Fam. LECYTHIDACEAE	<i>Irvingia malayana</i> Oliv. Ex. A. Benn.	เมล็ดแห้งในผลกินได้	เปลือกแก่น ต้มรักษาโรคเก๊าต์	เนื้อไม้ใช้เสาคานไต้
38	กะระโดน Tummy-wood	<i>Carneya sphaerica</i> Roxb.	ใบและดอกเป็นผักจิ้มน้ำพริก	เปลือกไม้ ใบ และผลเป็นยาสมุนไพร	เนื้อไม้ใช้ทำบ้านเรือน

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ประโยชน์		
			อาหาร	สมุนไพร	อื่นๆ
	Fam. LEEACEAE				
39	กะพังใบ Leea	<i>Leea indica</i> Merr.	-	รากและเหง้า ต้มเป็นยาบำรุงครรภ์สตรี	เนื้อไม้ใช้ก่อสร้าง
	Fam. MELASTOMACEAE				
40	เหมือดแอ่	<i>Mimocylon edule</i> Roxb.	ยอดอ่อนรับประทานเป็นผักสด	-	ใช้ย้อมคราม
	Fam. MYRTACEAE				
41	พญา Jambolan Plum, Java Plum, Black Poun, Black plum	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	ยอดอ่อนรับประทานเป็นผักสด	ใบ แก้บิดมูกเลือด ต้มชะล้างบาดแผล	เนื้อไม้ทำสิ่งปลูกสร้าง
	Fam. MORACEAE				
42	ช่อย ** Siamese rough bush	<i>Strobilus asper</i> Lour.	-	เปลือกมีสรรพคุณแก้โรคพิษ	ไม่ทำกระดาษ
43	มะเคือป้อง	<i>Ficus hispida</i> L.f.	ผลอ่อนรสฝาดมันกินได้	ใบ ต้มน้ำดื่ม รักษาอาการน้ำมูก	-
44	มะหาด Lok Hat	<i>Artocarpus lakoocha</i> Roxb.	-	เปลือกเนื้อไม้ ต้มเป็นยาฆ่าและถ่ายพยาธิ	เนื้อไม้ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์
	Fam. PAPILIONACEAE				
45	ชิงชัน Rosewood	<i>Dalbergia oliveri</i> Gamble	ยอดอ่อนเป็นผักจิ้มน้ำพริก	แก่น รสฝาดร้อน บำรุงโลหิตสตรี	-
46	ไรหิน	<i>Tadehagi godefroyanum</i> (Kuntze) Ohashi		ราก ต้มน้ำดื่มแก้ไอเจ็บ	เป็นอาหารสัตว์
47	ตุ๊กฮ้าง	<i>Dendrobium lanceolatum</i> Schindl.	ยอดใบอ่อนรับประทานกับลาบ	ใช้เป็นยาบำรุงกระดูกให้แข็งแรง	-
	Fam. PASSIFLORACEAE				
48	ผักลาบ	<i>Adenia viridiflora</i> Craib	ยอดอ่อนนำมาจิ้มน้ำพริก	ใบตำผสมใบตำลึงแก้ผดผื่นคัน	-
49	ผักขี้เหล็กผ่าลูกบาศระ Red fruit sionflower, Sinking Passion Flower	<i>Passiflora foetida</i> L.	ยอดอ่อนรับประทานได้	ราก ต้มเป็นยาระบายอ่อนๆ	-

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ประโยชน์		
			อาหาร	สมุนไพร	อื่นๆ
	Fam. RHAMNACEAE				
50	ตะคอง	<i>Zizyphus cambodiana</i> Pierre	-	เปลือก เนื้อไม้ ราก ยารักษาโรคเมเรียดับ	เนื้อไม้ใช้เสาด่าน
51	พุทรา Jujube	<i>Zizyphus jujube</i> Mill	-	เปลือกต้น ใบ ฟาคอมเปรี้ยว แก้อักเสบ	-
52	หมากม่วย	<i>Zizyphus</i> sp.	-	-	-
53	พินามเลียบแนว	<i>Zizyphus oenoplia</i> (L.) Mill. var. <i>brunoniense</i> Tardieu	-	รากและเปลือก ต้มเป็นยาขับระดูขาว	อาหารสัตว์
	Fam. ROSACEAE				
54	มะพอก	<i>Parinari anamense</i> Hance	-	เปลือกเนื้อไม้ ต้มกินเป็นยาแก้ประดง	เนื้อไม้ใช้ทำฝา ฝา
	Fam. RUTACEAE				
55	มะตูม	<i>Aegle marmelos</i> (L.) Correa ex Roxb.	-	ผลมะตูมย่นๆ ใช้บำรุงธาตุเจริญอาหาร	ยางผสมสมสีงานเขียน
56	มะนาวผี	<i>Atalantia monophylla</i> Correa	-	-	ไม้ประดับ
	Fam. RUBIACEAE				
57	หมากหม้อ	<i>Rothmania wittii</i> (Craib) Bremek.	-	แก่นหรือราก ต้มน้ำดื่มแก้ไข้	-
	Fam. SAPINDACEAE				
58	ครี้อะครือ	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	-	แก่น ต้มเป็นยาบำรุงกำลัง	เสาด่าน ทำเฟอร์นิเจอร์
59	พุดช้ำ	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh	-	รากเหง้าหรือเปลือกเป็นยารักษาท้องร่วง	-
	Fam. STERCULIACEAE				
60	ขี้ขุ่น	<i>Helicteres angustifolia</i> L.	-	ใบ ทานผลดีหนอง	-
	Fam. STILAGINACEAE				
61	มะเฒ่าขี้ตาควาย	<i>Antidesma velutinsum</i> Blume	ใบอ่อนเป็นผักจิ้ม น้ำพริก	ต้นและราก รสจืด ขับปัสสาวะ	-
	Fam. STRYCHNACEAE				
62	ตุมกา	<i>Strychnos nux-blanda</i> A.W. Hill.	-	ใบ รสเบื่อเมา ตำพอกแก้พิษงู	-

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ประโยชน์		
			อาหาร	สมุนไพร	อื่นๆ
63	แก้มอัน Fam. THEACEAE	<i>Anneslea fragrans</i> Wall.	-	ราก ต้มเป็นยาแก้ตาลขโมย	เนื้อไม้ใช้ทำเครื่องเรือน
64	พลับพล่า Fam. TILIACEAE	<i>Microcos tomentosa</i> Sm.	เปลือกเคี้ยวกับหมากและพลู	เปลือก ถอนพิษจากการกินของผิดสำแดง	เปลือกใช้ทำเชือก
65	ไข่น้ำ Fam. VERBENACEAE	<i>Vitex glabrata</i> R.Br.	-	ราก เปลือกรับประทานเป็นยาสมานท้อง	เนื้อไม้ทำเครื่องเรือน

- หมายเหตุ
- * ไม่เล็ดไม้ไซเป็นธูปาแต่มีกลิ่นมาปลูกไว้ก่อนจัดตั้งโครงการ
 - ** ไม่เล็ดที่เคยมีในโครงการฯ แต่ปัจจุบันไม่พบ แต่พบในพื้นที่รอบประธารนใกล้ด้วย